

Täysistunto

Keskiviikko 7.9.2022 klo 14.00—16.11

12. Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Lakialoite LA 29/2022 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.49 **Arja Juvonen ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ja hyvät läsnä olevat kansanedustajat! Käsittelyssä on siis laatimani lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta, ja tämä aloite on tehty 19.5. tänä vuonna eli 2022.

Eduskunnassa käsiteltiin vuonna 2018 kansalaisaloite ”Eutanasia-aloite hyvän kuoleman puolesta”. Eduskunta hylkäsi aloitteen mutta edellytti valtioneuvostoa asettamaan asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita. Tämä lakialoitteeni liittyy saattohoitolainsäädännön parantamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä esittää yksimielisenä näkemyksenä, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulisi kehittää ja saattohoidon saatavuutta sekä osaamista lisätä. Tämä asiantuntijatyöryhmä, mikä perustettiin, esitti säädösehdotuksia voimassa olevaan terveydenhuoltolakiin, ja tämän lakialoitteen tarkoituksena on saattaa nämä ehdotukset lain kahteen pykälään. On erittäin tärkeää, että palliatiivista ja saattohoitoa koskevat säännökset ja määräykset saatetaan terveydenhuoltolain erilliseen, uuteen 24 a §:ään. Tämä korostaa sääntelyn merkitystä ja voi tehostaa terveydenhuoltolan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden käyttöä.

Terveydenhuoltolain 50 §:ssä säädetään kiireellisestä hoidosta, ja tähän pykälään on syytä lisätä myös säädös oikeudesta saattohoitoon. Äkillisissä ja yllättävissä sairaustapauksissa ja hoitotilanteissa voi tulla vastaan tilanteita, joissa potilaan terveydentilassa tapahtuu muutoksia huonompaan suuntaan. Kiireellisen hoidon tulee kyetä tarjoamaan nopeasti potilaalle hänen tarvitsemaansa hoivaa ja hoitoa. Oikeus hyvään palliatiiviseen ja saattohoitoon tulee olla myös kiireellisessä hoivassa.

Elämän loppuvaiheen asiantuntijatyöryhmä on säädöstyöryhmän valmistelun perusteella päättänyt seuraavaan alustavaan säädösehdotukseen, joka lisittäisiin terveydenhuoltola-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

kiin, ja kerron tässä nyt, mikä tuo ehdotus olisi. 24 a § olisi kokonaan uusi, ja siihen tulisi säädös palliatiivisesta hoidosta ja saattohoidosta:

”Hyvinvointialueen on järjestettävä palliatiivinen hoito ja saattohoito.

Palliatiivisella eli oireita lievittävällä hoidolla tarkoitetaan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista elämän loppuvaiheen hoitoa erityisesti, kun kuolemaan johtava tai henkeä uhkaava sairaus tai vamma aiheuttaa potilaalle kärsimystä ja heikentää hänen elämänlaatuaan. Saattohoito on osa palliatiivista hoitoa, ja se ajoittuu oletetun kuolinhetken välittömään läheisyyteen.

Palliatiivinen hoito ja saattohoito järjestetään porrasteisesti osaamistasojen (perustaso, erityistaso ja vaativa erityistaso) laatuksiteereiden mukaisesti ja niin, että valtakunnallisesti tasa-arvoinen, tarvelähtöinen hoitopääsy turvataan.

Sairaanhoitopiireissä tulee olla monipuoliset ja moniammatilliset erityistason palliatiiviset keskuskeskukset, jotka tarjoavat erityistason avo- ja vuodeosastopalveluita sekä vastaavat konsultaatio- ja päivystystuen järjestämisestä 24 tuntia joka vuorokausi. Sairaanhoitopiireissä tulee myös olla koko sairaanhoitopiirin kattavat palliatiiviset kotisairaalamuunnokset, joita koskevien palveluiden tulee olla saatavilla 24 tuntia joka vuorokausi.

Yliopistosairaanhoitopiireissä tulee olla palliatiiviset keskuskeskukset, jotka vastaavat vaativan erityistason palliatiivisen hoidon palveluista koko erityisvastuualueella ja lasten ja nuorten palliatiivisen hoidon ja saattohoidon toteuttamissuunnitelmien laadinnasta.

Tarkempia määräyksiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta säädetään valtioneuvoston tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.”

Ja esitän, että 50 §:ään, joka liittyy kiireelliseen hoitoon, lisätään: ”Kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien saattohoito, kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja sosiaalinen tuki, on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.”

Suomalaista saattohoitoa on ohjeistettu hyvin pitkälle pelkillä ohjeistuksilla ja informatiivisella ohjauksella, mutta nyt on aika kytkeä saattohoito myös lainsäädäntöön. Tämän asiantuntijatyöryhmän antama ohjeistus on siinä hyvä, ja toivoisin, että ministeriö voisi nämä viedä eteenpäin.

Tein tästä aiheesta myös kirjallisen kysymyksen toukokuussa 2020 ja sain siihen kesäkuussa vastauksen. Silloin vastattiin näin, että ministeriö on kyllä arvioinut näitä säädösehdotuksia ja mahdollista jatkovalmistelua ja säädösvalmisteluyhteyksiä, jotta muutoksia voitaisiin tehdä, mutta aikataulusta ei ole kerrottu mitään, eli aikataulu on edelleen auki. Toivoisin, että asiantuntijatyöryhmän työtä kunnioitetaan ja tämä asia viedään pikaisesti lainsäädäntöön ja maaliin, jotta jokainen Suomessa saa hyvää saattohoitoa eli siitä tulee niin sanotusti subjektiivinen oikeus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.55 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää edustaja Juvosta tästä erinomaisesta aloitteesta. Me olemme kuitenkin oikeasti moraalisesti velkaa tämän maan ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

kentäjille sen, että saadaan viimeiset päivät, etenkin ne viimeiset päivät, asianmukaista hoitoa. Koska ei niin sanotusti terveiden ihmisten ole tarvinnut kärsiä, niin miksi pitäisi niitenkään, jotka eivät pysty itse niin paljon siihen asiaan vaikuttamaan? On äärettömän tärkeää, että saattohoito ja ihmisen viimeiset hetket ovat sellaisia, että jää niin sanotusti, no ei nyt voi sanoa iloa mieleen, mutta kuitenkin niin, että ei tarvitsisi niin paljon surua ja kärsimystä kokea.

Kiitos edustaja Juvoselle tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

15.56 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen on ansiokkaasti pitänyt tätä saattohoito-ongelmaa esillä jo pitemmän ajan ja lähestyy asiaa nyt lakialoitteella kirjallisen kysymyksen jälkeen. Toivon todellakin, että tämä asia etenisi jossakin vaiheessa ja mielellään mahdollisimman pikaisesti.

Se, että me mahdollistamme arvokkaan kuoleamisen ihmiselle, on myöskin ihmisoikeus ja määrittelee sen ihmisen ihmisarvon. Me puhumme hyvin paljon Suomessa ihmisoikeuksista ja ihmisarvosta, mutta tässä asiassa mielestäni meillä on jäänyt joku kohta huomauttamatta. Arvokas kuoleminen on erittäin tärkeä ihmisoikeus ja ihmisarvon mittari kaikille kansalaisille.

Tuen lämpimästi edustaja Juvosen lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.57 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Ollaan taas jälleen kerran tärkeän asian äärellä. Olen itsekin tehnyt tästä asiasta kirjallisen kysymyksen ja olen tehnyt sen sen takia, että on ilmennyt selkeitä tarpeita saattohoidon parantamiseksi ja kehittämiseksi. Vuonna 2019:han valmistui sosiaali- ja terveysministeriön teettämä selvitys palliatiivisen hoidon ja saattohoidon tilasta, ja siinä nousi kyllä esiin selkeitä kehittämistarpeita niin palveluiden rakenteissa kuin osaamisessakin. Yhtenä kehittämiskohteena nähtiin palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluketjun rakentaminen.

Saattohoidon peruspilareitahan on itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus ja etenkin tasa-arvoisuus. Nimenomaan tasa-arvoisuuden kohdalla on paljonkin tekemistä; on puhtaasti kiinni siitä, millä paikkakunnalla ihminen asuu, onko mahdollista saada saattohoitoa ja minkälaista saattohoitoa. Tämähän ei voi olla näin. Nämä sanat eivät voi olla vain pelkkiä sanoja, vaan niiden tulisi toteutua kyllä jokaisen saattohoidettavan kohdalla myös käytännössä.

Itse olen ollut todistamassa erinomaista saattohoitoa, ja se oli kyllä jotain, jota toivoisi kyllä ihan jokaisen kohdalle, kun se hetki sitten koittaa. Se oli kyllä kaunista, ja se oli arvokasta. Itse asiassa senkin takia heräsin tämän asian äärelle ja koin tarpeelliseksi silloin tehdä kysymyksen, ja on äärimmäisen hyvä, että tämä on nyt tässä yhteydessä täällä meillä käsiteltävänä. Olen kyllä hyvin vahvasti sitä mieltä myöskin, että jokaisella meillä tulee olla oikeus hyvään kuolemaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä aloitteen tekijä, edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

15.59 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista ja tuesta tämän tärkeän asian kanssa. 2011, kun eduskuntaan tulin, taisin tehdä ensimmäisiä aloitteita liittyen tähän saattohoitoteemaan, johtuen pitkälti niistä omista näkemyksistä ja kokemuksista, mitä myös hoitajana olin nähnyt, ja olin todennut, että meillä on paljon parannettavaa vielä Suomessa.

Meillä on se ongelma, että kun meillä on siirrytty kodinomaisiin hoivayksiköihin, niin kun niissä tulee yllättävästi tilanne, että ikäihmisen kunto heikkenee ja hän mahdollisesti saattohoitoon sitten joutuu, niin välttämättä siellä kodinomaisessa hoivayksikössä ei ole näitä kaikkia apuvälineitä, kuten esimerkiksi happea tai imulaitteita tai riittävää kivunlievitystä tässä tilanteessa. Tämän takia on erittäin tärkeää, että lainsäädännöllä hieman asiaa laitetaan kuntoon ja toki myös sitten vahditaan ja katsotaan, että kaikkialla Suomessa toimitaan samalla tavalla. Siinä mielessä tämä on hyvin herkkä asia ja koskettaa varmaan monia ihmisiä, mutta tässä kuitenkin elämme sen realismin keskellä, että tätäkin hoitoa pitää Suomessa saada, ja sen takia tämä lakialoite. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.